

Plantilla memoria xustificativa de MÁSTER INTERUNIVERSITARIO EN PREVENCIÓN E
TRATAMENTO DAS DROGODEPENDENCIAS E CONDUCTAS ADICTIVAS
para presentar coa declaración de interese

UniversidadeVigo

Número total de páxinas (aproximado): 10-12 páxinas

1 Xustificación de interese socioeconómico para a Comunidade Autónoma

1.1 Estudo sobre a incidencia e beneficios xerais e económicos derivados da nova ensinanza (xustificación da oportunidade da titulación)

A drogodependencias e as condutas adictivas constitúen un problema central de saúde pública nos países desenvolvidos. O consumo de substancias de abuso, o xogo patolóxico, o uso problemático da internet e videoxogos afectan a unha gran parte da poboación, mentres que o consumo de drogas ilegais teñen maior prevalencia na poboación máis nova-. A todos eles provócalles incapacidade e gran morbilidade para o padecimento de moi diversas patoloxías, entre as que se inclúe a neuropsiquiátrica. Como resultado, as condutas adictivas en xeral e máis concretamente, o consumo de drogas legais e ilegais, xera unha gran carga para o individuo e para o conxunto da sociedade, en termos de consumo de recursos sanitarios, gasto en programas preventivos e de tratamento, perdas de produtividade laboral debidas a morbilidade e a mortes prematuras, custos xudiciais, dor e sufrimento que xera a adicción a consumidores e á súa contorna social máis próximo (Rivera et ao., 2012). A demanda social e sanitaria en drogodependencias e condutas adictivas é afrontada por múltiples profesionais desde ámbitos como a psiquiatría, a psicoloxía, o traballo social, a enfermería, a educación social, a avogacía, etc..., con todo, a complexidade do manexo das drogodependente e condutas adictivas require unha especialización recollida nunha formación específica cun forte carácter multidisciplinar. Como se atopa ben establecido, a mediados dos anos 70, do pasado século, iniciábase un dos fenómenos sociais que máis preocupou durante as tres últimas décadas do século XX en España. Falamos da extensión e popularización do consumo de drogas ilegais entre a poboación española. É certo que para entón o consumo de alcol xa alcanzara os máximos históricos, pero ao ser unha substancia cultural e legalmente aceptada non reclamaba a atención sanitaria e social que se espertou coas substancias ilegais. Este fenómeno que viña producindo con virulencia variable en todos os países occidentais, en España desenvolvíase con maior intensidade e rapidez, potenciado polo momento político e social que se vivía. Iso produciu que o consumo de substancias ilegais, especialmente cánnabis, heroína e alucinógenos, obtivese unha reseñable acollida nalgúns sectores sociais, especialmente contraculturales, pero a súa posterior popularización cara a diferentes capas sociais que comezaban a sufrir as consecuencias dunha grave crise económica, agudizaron o fenómeno e desataron as alarmas sociais. Neste contexto e coincidindo coas novas estruturas políticas que se creaban, iniciáronse algunhas medidas e actuacións tendentes a controlar o consumo de drogas. As primeiras que se puxeron en funcionamento, trataron de resolver os problemas máis urxentes que comezaban a xurdir, especialmente os que tiñan que ver co tratamento das toxicomanías pero tamén a oferta dun sistema social que reintegrase aos afectados. Posteriormente abordouse a prevención. Debido a esta preocupación social e política créase a Delegación do Goberno para o Plan Nacional sobre Drogas (DGPND) de España no ano 1985 co obxectivo prioritario de dar resposta desde o Goberno ao grave problema sanitario e social do consumo de drogas no noso país, centrado naquel momento na heroína. Con todo, desde o seu inicio os profesionais déronse conta da falta de preparación neste campo e a necesidade de especializarse nunha área descoñecida e de escasa tradición no noso país. Os primeiros plans formativos desenvolvéronse de forma moi voluntarista pero dispersa e con escasa estruturación formativa. Naquel momento a sociedade volveu a súa mirada cara á Universidade e buscou nela unha formación específica e especializada.

Así, diversas universidades españolas comenzaron a elaborar plans de formación específicos para drogodependencias. No caso de Galicia créase, desde a Universidade de Santiago de Compostela (USC) coa coordinación de profesorado das facultades de medicina e psicoloxía, co apoio do Plan de Galicia sobre drogas (PGD), o Máster Drogodependencias no curso 1992/93 na necesidade de establecer plans formativos que resolvesen a carencia formativa existente nesta materia. Así, a formación en drogodependencias estruturouse nun posgrao universitario o que permitiu dotar de preparación a profesionais que debían actuar ante os novos consumos de drogas, descoñecidos ata entón. O máster en drogodependencias pola Universidade de Santiago de Compostela estivo en funcionamento de forma presencial ata 1998, sendo inexistente a formación académica especializada en Galicia desde esa data ata a actualidade.

Hai que facer notar que unha parte moi importante deses profesionais que viñeron desenvolvendo o seu labor nas Unidades Asistenciais de Drogodependencias (UAD) de Galicia a día de hoxe ou están próximos á idade de xubilación ou xa se xubiláron, polo que urxe un rexuvenecemento do persoal, e con iso a necesidade de formala, para eliminar o val de idade producido pola incorporación de efectivos rexistrada no período que vai desde o ano 1992 a 1998. Convén subliñar que moito se traballou e avanzado no campo científico do estudo e abordaxe do uso de drogas nas sociedades actuais e, na última década, tamén das adicións derivadas ou facilitadas polo uso da internet. Os organismos internacionais a nivel mundial (ONU, OMS, INTERPOL) cada un na súa área de actuación, foron creando estruturas sólidas de traballo con dotacións orzamentarias importantes para o control do uso de substancias (JIFE,. Xunta Internacional de Fiscalización de Estupefacientes, UNODC, United Nations Office on Drugs and Crime, etc.), non só para a análise de datos da extensión e uso do fenómeno senón tamén cara ao coñecemento científico das patoloxías asociadas á dependencia. A Comunidade Europea creou, en 1993, a axencia descentralizada para o control do consumo de drogas e as adicións “European Monitoring Centre for drugs and Drug Adiction” (EMCDDA) coa finalidade de reducir o consumo e minimizar os efectos negativos das substancias, así como aumentar o coñecemento sobre as substancias, os seus efectos, as personalidades dependentes, o tratamento, en tráfico de drogas, etc.

O obxectivo do presente master é dotar ao conxunto dos ámbitos profesionais dunha bagaxe teórica e práctico na abordaxe dos consumos de drogas e outras condutas adictivas de forma estable. É previsible que o Master en prevención e tratamento das drogodependencias e condutas adictivas conte con importante demanda. Hai previsión de captación de alumnado das tres universidades galegas e das universidades das comunidades autónomas próximas, pero tamén de profesionais das unidades de Atención ás Drogodependencias (UAD) de Galicia, Asturias, Castela e León e norte de Portugal. O Master en prevención e tratamento das drogodependencias e condutas adictivas dirixese a persoas licenciadas ou graduadas en áreas de saúde (Psicoloxía, medicina, enfermería), áreas de ciencias sociais (traballo social, socioloxía, educación social, pedagogía, psicopedagogía) e áreas xurídicas prioritariamente (dereito) sen descartar outras persoas tituladas noutras áreas con interese en adquirir as competencias necesarias para o exercicio profesional no campo de intervención social,

na área das drogodependencias e condutas adictivas, ou con necesidade de adquirilas para o a súa competencia profesional. O programa formativo incorpora, desde unha perspectiva integradora, as diversas formas de estudo e tratamento das drogodependencias e condutas adictivas na sociedade actual, tanto desde o control da oferta como a redución da demanda, así como as competencias propias da coordinación e apoio nesta materia. É dicir, o Master ofrece unha formación integradora dos distintos aspectos que conforman o fenómeno das drogodependencias e condutas adictivas, a lexislación nacional e internacional, as medidas, intervencións e formas de control actual, a redución da demanda desde a prevención, o tratamento e a inserción, así como o papel da ampla investigación científica que vén desenvolvendo no espazo internacional, todo iso enmarcado no características socio estruturais e políticas nas que se producen os consumos de substancias e o desenvolvemento e fomento doutras adiccións como o uso indebido da internet, os videoxogos, o xogo patolóxico e as ludopatías.

Tal e como recolle o Ministerio de sanidade, consumo e benestar social na Estratexia Nacional sobre Adiccións 2017-2024 (ENA), a formación dos profesionais do ámbito das adiccións e outros colectivos é unha ferramenta indispensable para mellorar a calidade e diseminar as mellores prácticas en cada área de actuación e, no caso desta nova ENA, é necesario impulsar formación específica sobre as adiccións sen substancia ou comportamentais. Por tanto, o programa formativo pretende dotar ao alumnado das ferramentas do coñecemento e destreza necesarias para o seu desenvolvemento profesional nas diferentes vertentes e ámbitos de actuación das condutas adictivas. O ministerio de Sanidade a través da ENA expón para o período 2017-2014 os seguintes obxectivos: - Actualizar os programas de formación dirixidos aos profesionais da prevención e atención ás drogodependencias e adiccións, e demais axentes sociais implicados, incluíndo a formación específica en adiccións comportamentais; e facendo uso das novas ferramentas formativas (formación en liña) máis actuais e adaptadas á situación presente. - Mellorar e ampliar a formación dos profesionais que traballan no campo das adiccións, así como a dirixida a persoas que colaboran voluntariamente no mesmo, tanto no que se refire á redución da demanda como no campo da redución da oferta de drogas, favorecendo a especialización en “adiccións” destes profesionais. - Mellorar os coñecementos e a capacitación dos diferentes colectivos profesionais (educación, sanidade, servizos sociais, servizos penais, xustiza, FFAA, Forzas e Corpos de Seguridade...) que interveñen na prevención [das adiccións] e na atención integral ás persoas con adiccións, tanto no que se refire á demanda como á redución da oferta. - Mellorar e desenvolver de forma efectiva a formación en perspectiva de xénero a todos os estamentos da Administración Pública, sociedade civil, academia, como un dos piares básicos na formación sobre adiccións. O Master, por tanto, ten un carácter profesionalizante, de tal modo que ao finalizar este período formativo a persoa egresada conte coas competencias e cualificacións profesionais necesarias para garantir intervencións profesionais e de calidade no ámbito das drogodependencias e condutas

adictivas, na súa especialidade concreta. Precisamente por iso, unha parte fundamental do programa constitúeno as prácticas supervisadas.

1.2 Carácter esencial ou estratéxico: resposta a necesidades prácticas e científicas do SUG

Pódese considerar o máster como un elemento estratéxico debido ao seu enfoque práctico na formación do alumnado dirixida cara ao mercado de traballo, xa sexa como auto-empregados, ou xa sexa como profesionais para incorporarse como persoal cualificado as Unidades de Axuda o drogodependentes (UADs), as Unidades de prevención das drogodependencias e conductas adictivas dos concellos de Galicia, o sistema sanitario galego e as ONGs e centros privados e semiprivados da comunidade autónoma galega e do resto do estado e norte de Portugal.

1.3 Equilibrio territorial do SUG: xustificación do campus elixido para a implantación da ensinanza en relación coa súa especialidade

A localización do máster en prevención de tratamento das drogodependencias e conductas adictivas na área de Santiago-Ourense resulta de interese debido a tres aspectos:

-Non existe ningunha titulación que cubra os aspectos, contidos e competencias deste máster.

-Existe unha importante bolsa de alumnado que demandan unha formación específica en. Este alumnado proven fundamentalmente de titulaciones do campus de Ourense, Vigo, Pontevedra e Santiago como son: Psicoloxía, medicina, enfermería (3 facultades), traballo social (2 facultades) e educación social (2 facultades)

A especial implantación da centros de prevención e tratamento das drogodependencias e conductas adictivas nestas zonas, que demanda profesionais cualificados.

2 Mercado laboral

2.1 Estudo das necesidades do mercado laboral en relación coa titulación proposta.

O título máster en prevención e tratamento das drogodependencias e conductas adictivas: ten asignadas atribucións profesionais para o exercicio dunha profesión regulada, pero si que se deseñou este máster coa vocación de formar profesionais coas competencias necesarias para desenvolver a súa actividade profesional nos seguintes sectores/ámbitos/actividades:

- Elaborar, coordinar e planificar estratexias preventivas en prevención universal, selectiva, indicada e determinada, orientadas e adecuadas á poboación destinataria (incluíndo o coñecemento e manexo da redución de danos e riscos), sendo capaz de tomar decisións para lograr a consecución dos fins perseguidos.

- Diseñar programas de prevención de drogodependencias e condutas adictivas en contextos de diversidade e que atendan á perspectiva de xénero.
- Asumir que o exercicio profesional en drogodependencias e condutas adictivas debe ir perfeccionándose e adaptándose aos cambios científicos e sociais ao longo da vida.
- Coñecer a organización das Unidades Asistenciais de Drogodependencias e condutas adictivas así como a diversidade de accións e programas que se implementan nas mesmas.
- Que o alumnado coñeza, analice, reflexione, implemente e aplique as metodoloxías e recursos en áreas relacionadas coas drogodependencias (farmacoloxía, psicopatología, prevención, educación, reinserción, tratamento, medicina e legal), así como os modelos e marcos normativos e políticos.

As UADs de Galicia, concellos, sistema sanitario e ONGs, serán as principais demandantes de titulados no máster en prevención e tratamento das drogodependencias e condutas adictivas.

O sistema de asistencia e prevención das drogodependencias e condutas adictivas necesita cada vez máis profesionais cualificados neste eido.

2.2 Incorporación de perfís profesionais no título vinculados aos sectores estratéxicos de Galicia.

O consumo de drogas e as adicións en Galicia é un fenómeno que vai a máis. As novas adicións emanadas e fomentadas dende internet como as apostas, videoxogos online e offline, consumo de pornografía, compras compulsivas entre outras causan trastornos na vida persoal, familiar e en moitas ocasións na sociedade en xeral polo que se necesitan profesionais ben formados para facer fronte a este fenómeno e o sistema público e privado de atención e prevención de Galicia necesita persoal cualificado. Este tipo de profesionais son os que se pretende formar neste máster profesionalizante.

2.3 Interese particular e apoio por parte dalgún grupo de empresas (clúster/hub) que apoie a proposta

Este máster conta co apoio da consellería de Sanidade máis concretamente da Dirección Xeral de Asistencia Sanitaria, órgano directivo adscrito ao Servizo Galego de Saúde e da Dirección Xeral de Saúde Pública da Consellería de Sanidade (adxúntase anexos)

3 Demanda

3.1 Previsións de matrícula tendo en conta a análise da demanda real dos estudos propostos por parte de potenciais estudantes e da sociedade

O máster en prevención e tratamento das drogodependencias e condutas adictivas xorde por iniciativa e interese dos profesionais que desempeñan o seu traballo neste

ámbito e polos responsables da planificación sanitaria de Galicia que perciben a necesidade de formar e reciclar os profesionais que están en activo pero sobre todo de incorporar novos profesionais a rede galega de prevención e tratamento en drogodependencias e conductas adictivas e por outro lado o fomento da investigación neste eido nas universidades galegas.

A previsión de matrícula e de 20-25 alumnos/as por curso. Alumnado que fundamentalmente virán do sistema universitario galego, das comunidades autónomas de Asturias e Castilla León e do norte de Portugal.

4 Non duplicidade

4.1 Mención de ensinanzas afíns preexistentes nesta universidade

Non existe duplicidade na implantación do prevención e tratamento das drogodependencias e conductas adictivas con outras titulacións de grao ou máster na universidade de Vigo ou noutras universidades galegas.

Por encontrar algunha, aínda que moi escasa afinidade, poderíase citar os masters de:

- Máster de Neurociencia (USC)
- Máster Universitario en Saúde Pública (USC)
- Máster Universitario en Xenómica e Xenética (USC)
- Máster universitario en psicoloxía Xeral sanitaria (USC)

4.2 Acreditación de non coincidencia de obxectivos e contidos con outras titulacións existentes (coincidencia máxima do 50% dos créditos)

Asignatura	Máster	Grado de Coincidencia
Neurociencia do Comportamento	Máster Universitario en Neurociencia	10%
Fundamentos de Psiquiatría	Máster Universitario en Neurociencia	20%
Fundamentos de Neuroloxía	Máster Universitario en Neurociencia	20%
Fundamentos de Saúde Pública	Máster Universitario en Saúde Pública	20%
Promoción da Saúde	Máster Universitario en Saúde Pública	10%
Epixenética	Máster Universitario en Xenómica e Xenética	10%
Avaliación e intervención psicolóxica en adicións	Máster Universitario en Psicoloxía Xeral Sanitaria	30%

5. Outros

- Innovación docente e investigadora: Fomento da utilización de TIC e novas tecnoloxías

O Máster en prevención e tratamento das drogodependencias e condutas adictivas deseñouse para alcanzar a máxima calidade docente, cunha excelente formación do alumnado, que deben de alcanzar as competencias indicadas na memoria do máster.

O máster prevé o uso de métodos clásicos de ensino, como é a clase maxistral, con outros métodos de recursos que melloren a calidade de ensino. Entre eles podemos citar o uso da plataforma MOOVI como complemento á docencia presencial nas aulas, e as clases ONLINE. Así como as prácticas nos centros de prevención e tratamento de drogodependencias e condutas adictivas principalmente públicas de Galicia. O deseño personalizado do periodo de prácticas segundo o perfil e o interese de cada estudante será outro atractivo deste máster.

O deseño, supervisión e mellora nos métodos de ensino e a súa modificación hacia métodos máis innovadores, serán realizados pola comisión académica do máster e os coordinadores de cada materia. A partir da análise dos resultados de cada materia en cada curso académico, considerando as opinións do alumnado, propoñeranse cambios que conduzan á unha mellora continua da docencia e da súa calidade.